

4.2 Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Op 9 november 2012 heeft de gemeenteraad de systematiek, norm en samenstelling van het weerstandsvermogen vastgesteld. In 2018 wordt deze systematiek geëvalueerd. Deze evaluatie wordt aan uw raad voorgelegd.

Doelstellingen gemeenteraad:

- risico's op geld waarderen;
- op geld gewaardeerde risico's afzetten tegen weerstandsvermogen;
- transparante systematiek.

De systematiek:

- belangrijke risico's identificeren en voorzien van een realistisch scenario (bijv. 3% korting gemeentefonds);
- financiële effecten van scenario's berekenen waarbij structureel en incidenteel onder één noemer worden gebracht;
- kansberekening geven bij elk benoemd risico(scenario) → laag=25%; midden=50% en hoog=75%;
- er ontstaan 4 uitkomsten te weten: laag; midden; hoog en prognose (de kans-inschatting);
- de uitkomsten worden in een matrix gezet evenals de aanwezige weerstandscapaciteit;
- de weerstandscapaciteit wordt gedeeld door het totale risicobedrag wat een ratio oplevert;
- met name bij structurele risico's zoals gemeentefonds is weerstandsvermogen bedoeld als overbruggingsvermogen totdat de begroting weer sluitend is. Dit betekent dat niet het hele risicobedrag ten laste van de weerstandscapaciteit komt maar alleen de tijdelijke dekking waarbij het uitgangspunt is dat de tegenvaller gefaseerd wordt geabsorbeerd in de begroting;
- bij structurele risico's moet tevens doorlopend een actueel risicoprofiel gemaakt worden (dit kan de kans-inschatting maar ook de scenario-omvang betreffen);
- de laatste 2 items zijn verwerkt in een rekenmodel dat laat zien wat de gevolgen zijn van de doorrekening van de risico's en het nieuwe berekende risicoprofiel (risicosimulatie);
- na risicosimulatie ontstaat een nieuw (prognose)risicoprofiel en een bijgesteld weerstandsvermogen;
- de ratio uit de risicosimulatie geeft een accurater beeld omdat deze rekening houdt met het vermogen van de organisatie om structurele tegenvallers gefaseerd op te lossen;
- de ratio uit de risicosimulatie wordt dan ook gebruikt voor de bepaling van het gewenste weerstandsvermogen;
- de gemeenteraad stelt de gewenste norm (ratio) vast;
- op basis van de waarderingstabel van de NAR (zie onderstaande tabel) heeft de raad de norm vastgesteld op de bandbreedte 1 tot 1,4.

<i>Ratio Weerstandsvermogen</i>	<i>Betekenis</i>
<i>> 2,0</i>	<i>Uitstekend</i>
<i>1,4 - 2,0</i>	<i>Ruim voldoende</i>
<i>1,0 - 1,4</i>	<i>Voldoende</i>
<i>0,8 - 1,0</i>	<i>Matig</i>
<i>0,6 - 0,8</i>	<i>Onvoldoende</i>
<i>< 0,6</i>	<i>Ruim onvoldoende</i>

De raad heeft aan de beschikking over c.q. het in stand houden van het weerstandsvermogen de volgende eisen verbonden:

- bij een (prognose)ratio > 1,4 mag het weerstandsvermogen verminderd worden tot 1,4 ten bate van de algemene middelen;
- bij een ratio tussen 1 - 1,4 mag beschikt worden over het weerstandsvermogen voor financiële tegenvallers tot maximaal de ratio 1;
- daalt de ratio onder de 1 dan worden financiële meevallers toegevoegd aan het weerstandsvermogen tot minimaal de ratio 1.

Kanttekeningen:

- het gaat om onzekere gebeurtenissen en niet om verwachtingen;
- de keuze van de scenario's is gebaseerd op expert judgement en daarom arbitrair;
- de risicosimulatie gaat ervan uit dat alle risico's zich voordoen. In de praktijk zal dit niet het geval zijn. Daar staat tegenover dat alle risico's ook niet in beeld zijn. Verder gaat er een dempend effect uit van de kans-inschatting: een laag ingeschat risico telt minder zwaar mee in de simulatie. Ook is er in sommige gevallen een onderlinge relatie tussen risico's, bijvoorbeeld in het geval deze conjunctureel gerelateerd zijn;
- de risicosimulatie gaat uit van een "zelfoplossend" vermogen van de organisatie bij structurele risico's.

Actuele situatie augustus 2018

Het geactualiseerde risicoprofiel levert de volgende matrixen op:

Risicomatrix

	L(aag)	M(midden)	H(oog)	P(rognose)
Risico's (in mln €)	15,6	28,7	41,8	21,0
Weerstandscapaciteit (in mln €)	25,1	25,1	25,1	25,1
Ruimte/tekort (in mln €)	9,5	-3,6	-16,7	4,1
Kengetal W/R	1,6	0,9	0,6	1,2

Risicosimulatie

	P(rognose)
Risico's na simulatie (in mln €)	20,4
Weerstandscapaciteit na simulatie (in mln €)	23,9
Ruimte/tekort na simulatie (in mln €)	3,5
Kengetal W/R na simulatie	1,17

De ratio (kengetal W/R) na simulatie komt uit op 1,17 en valt daarmee binnen de door gemeenteraad vereiste bandbreedte "voldoende" (1,0 – 1,4).

De geïdentificeerde risico's zijn opgenomen in onderstaande tabel. Bij elk risico wordt een scenario verondersteld. Vervolgens wordt de kans ingeschat van realisatie van het scenario. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de indeling laag (25%); midden (50%) en hoog (75%).

bedragen x € 1.000											
Activiteit	Risico	Impact		Kans *)				Na Simulatie			
				Laag	Midden	Hoog		Impact	Kans op optreden risico's		
STRUCTURELE RISICO'S											
1	Gemeentefonds	Korting	3% korting	930	233	465	698	Laag	923	231	Laag
2	Deelfonds sociaal domein (decentralisaties Wmo en Jeugd)	Budgetoverschrijding	10% uitgaven	1.380	345	690	1.035	Midden	1.311	656	Midden
3	Deelfonds sociaal domein (decentralisaties Participatiewet/ WSW)	Hogere kosten/lagere subsidie	10% aanvullende bijdrage	68	17	34	51	Midden	65	32	Midden
4	Wmo (huishoudelijke hulp)	Budgetoverschrijding	10% uitgaven	210	53	105	158	Laag	205	51	Laag
5	WWB	Budgetoverschrijding	10% uitgaven	480	120	240	360	Laag	468	118	Laag
6	Leerlingenvervoer	Budgetoverschrijding	10% uitgaven	120	30	60	90	Laag	117	29	Laag
7	Dividenden	Lagere uitkering	10% structurele raming	86	22	43	65	Laag	84	21	Laag
8	Rente/financiering	Stijging	1% van gemiddelde herfinancierings-behoefte	47	12	24	36	Laag	47	12	Laag
9	Regio Twente	Hogere bijdrage	pm								
10	Vastgoed/verhuur	Inkomstendering	10% inkomstendering	170	43	85	128	Laag	166	42	Laag
totaal structurele risico's				3.491	875	1.746	2.621		3.385	1.191	
totaal prognose structurele risico's					1.237						
INCIDENTELE RISICO'S											
Activiteit	Risico	Impact		Kans *)							
				Laag	Midden	Hoog					
11	Arbeidsongeschiktheidsrisico's gemeentebestuurders	Extra loon- en wachtgeldbetalingen	33% van maximum	1.200	300	600	900	Midden			
12	Infrastructuurprojecten	Uitvoering	10% onderhanden werk	400	100	200	300	Laag			
14	Stadsbank Oost-Nederland	Exploitatieverliezen		pm							
15	Directe borgstellingen	Wanbetaling	5% van € 4,0 miljoen	200	50	100	150	Laag			
16	Indirecte borgstellingen	Inroepen borgstelling	2,5% van € 66,4 miljoen	1.700	425	850	1.275	Laag			
17	Grondexploitatie; obv risicologboek; geldt voor elk scenario	Vertraging uitgifte; afwaardering gronden etc.	€ 2,5 miljoen	2.500	2.500	2.500	2.500 *				
totaal incidentele risico's					3.375	4.250	5.125				
totaal prognose incidentele risico's					3.675					3.675	
Totaal prognose structurele en incidentele risico's, waarbij structurele risico's zijn vermenigvuldigd met factor 14					20.986					20.353	

* gewogen gemiddelde uit het risicologboek van de grondexploitaties.

Toelichting risicotabel

1. Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering uit het gemeentefonds is verreweg de belangrijkste inkomstenbron van de gemeente (circa € 47 miljoen). Het gemeentefonds is fors toegenomen door de overheveling van grote delen van de integratie-uitkering van het sociaal domein en door toename van het accres.

Voor de gemeentefondsuitkering is de normeringssystematiek (trap-op trap-af-principe) van toepassing. Dit betekent dat de ontvangsten “mee-ademen” met de ontwikkeling van de rijksfinanciën. Hierin ligt dus tegelijkertijd zowel een kans als een risico besloten. Gaat het voorspoedig met de rijksfinanciën dan profiteren de gemeenten mee via het gemeentefonds, maar het omgekeerde geldt natuurlijk ook.

Uit ervaringen met dit systeem in het verleden is gebleken dat positieve verwachtingen met betrekking tot groei van de gemeentefondsuitkering lang niet altijd uitkomen. In verband daarmee geldt als risicobeperkende maatregel dat maximaal 50% van de eventueel voorspelde reële groei van de accessen in de circulaïres, wordt meegenomen in de ramingen van het meerjarenperspectief.

In algemene zin bestaan er nog risico's maar ook kansen op basis van aanpassingen van verdeelmaatstaven naar aanleiding van periodieke onderhoudsrapportages door het Rijk.

Als realistisch scenario zien we een korting van circa 3%. Dit komt overeen met een bedrag van ongeveer € 1,4 miljoen. Wij schatten niet in dat door de overheveling van de integratie-uitkering de risico's evenredig toenemen. Daarom hebben we dit gecorrigeerd op het basisscenario. Netto blijft dan een scenario over van circa € 1 miljoen waarmee we in het verleden wel vaker geconfronteerd zijn.

De kans dat het scenario zich in de komende jaren zal voordoen schatten we op dit moment laag in.

2. Uitgaven sociaal domein (decentralisaties Jeugd en Wmo)

De meerjarige ontwikkelingen vereisen nog de nodige inspanningen. In de trend is rekening gehouden met een tekort van € 1,5 miljoen. Om hierin te slagen worden gewerkt aan transformatie van het sociaal domein. Dit kost niet alleen tijd maar brengt ook risico's met zich mee. Er is een plan van aanpak opgesteld om in het sociaal domein (breed) 'in control' te zijn. Naast inhoudelijke risico's zijn er ook financiële risico's, omdat sprake is van een open eind regeling. Het beeld op dit moment is dat de aantallen zorgtrajecten stijgen waarbij het nog maar de vraag is of dit leidt tot (extra) compensatie door het Rijk. In 2018 loopt een (regionaal) aanbestedingstraject voor de inkoop van zorg vanaf 2019. Hierbij is sprake van een getransformeerde inkoop wat de nodige onzekerheid met zich meebrengt.

Het is lastig om het risico te kwantificeren. Vooralsnog sluiten we aan bij het gebruikelijke scenario van open einde risico's, namelijk 10% van de uitgaven. Enerzijds is het financiële plaatje in de afgelopen periode verslechterd maar dit is al verwerkt in de cijfers, waarvan deels structureel. Zoals hiervoor aangegeven, worden daarnaast allerlei inspanningen gedaan om de transformatie vorm en inhoud te geven. Daarom hebben we de risico-inschatting op midden gezet.

3. Uitgaven sociaal domein (decentralisatie Participatiewet/ WSW)

Dit onderdeel van het deelfonds is opgebouwd uit een deel P-budget (ca 8% en een deel WSW(ca. 92%). Tot en met 2020 zal het subsidiebedrag dalen met € 500,- per jaar per arbeidsjaar. Daarnaast ligt er een risico van tegenvallende bedrijfsvoering bij Soweco. Dat wil zeggen dat de daling van de uitgaven geen gelijke tred houdt met de daling van de Rijkssubsidie.

Het oplopende tekort is structureel verwerkt in het financieel perspectief.

We hebben als risicoscenario genomen een verhoging van de aanvullende bijdrage met 10%. We schatten het risico gemiddeld in.

4. Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) huishoudelijk hulp

Geconstateerd kan worden dat op het terrein van de Wmo, waarvoor een opheffingregeling geldt, er sprake is van een structureel risico. Meer inwoners worden ouder en men blijft langer zelfstandig wonen, waardoor een groter beroep op Wmo-voorzieningen zal worden gedaan, waarbij het maar de vraag is of de compensatie van het Rijk voldoende is om de extra kosten op te vangen. Vanaf 2018 wordt de huishoudelijke ondersteuning als algemene voorziening uitgevoerd. Voor de PGB-alfa constructie geldt een uitsterfconstructie. Rekening is gehouden met een uitlooptermijn van 10 jaar. Een snellere uitloop betekent een financieel risico.

Het overschrijdingsrisico is als basisscenario gezet op 10%. Gelet op het stabiele volume hebben wij dit risico op laag gezet.

5. Inkomensdeel Participatiebudget (voormalig WWB/IOAW/IOAZ)

Voor de uitkeringen verstrekt op basis van de participatiewet (inkomensdeel) ontvangt de gemeente een rijksbudget. Er is een landelijke vangnetregeling. De eigen risico drempel wordt met ingang van 2019 verhoogd van 5% naar 7,5%. Vergoed wordt 50% van tekort meer dan 7,5 % tot en met maximaal 12,5%. Indien het tekort hoger is dan 12,5% wordt 100% vergoed. Voorwaarde is dat aangetoond kan worden dat voldoende inspanningen gepleegd zijn het beroep op de bijstand zo klein mogelijk te houden. Een aanvullende voorwaarde is dat ingaande 2018 een referentieperiode van 3 jaar van toepassing is. Een landelijke toename van het beroep op de WWB wordt (met enige vertraging) gecompenseerd in het rijksbudget. Wel is het zo dat ontwikkelingen op macroniveau niet één op één doorvertaald kunnen worden naar lokaal niveau. Het kan best zo zijn dat landelijk zich een daling voordoet in het aantal uitkeringsgerechtigden terwijl lokaal (door specifieke omstandigheden) het omgekeerde plaatsvindt.

Als risicoscenario hebben we genomen een overschrijding van 10% waarvan 75% voor eigen rekening komt. Lokaal is er sprake van een vlak uitkeringsbestand. Er is geen aanleiding voor hogere instroom (instroom/uitstroom is nu in balans). Het uitgavenniveau daalt licht door meer deeltijders. De risico-inschatting hebben we op laag geplaatst.

6. Leerlingenvervoer

Er loopt vanaf schooljaar 2016/2017 een innovatieve 3-jarige pilot rondom het leerlingenvervoer. Er zijn positieve vooruitzichten. De inzet op goedkoper vervoer (minder individueel) lijkt steeds meer te slagen. Er is geen aanleiding te veronderstellen dat evaluatie pilot leidt tot systeemwijziging. Het risico op overschrijding wordt laag ingeschat.

7. Dividenden

De gemeente ontvangt een aanzienlijk bedrag aan dividend (onder andere van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en Vitens).

Als risicoscenario is een negatieve afwijking van 10% van het dividend aangehouden. De kans schatten we laag in.

8. Rente

Over de ontwikkeling van de rente bestaat veel onzekerheid. Vooralsnog gaan wij uit van stabiele rentetarieven in de komende jaren. Oplopende inflatie kan een bedreiging vormen en leiden tot hogere rentevoeten.

De leningportefeuille bedraagt ongeveer € 47 miljoen. Van een gemiddelde herfinancieringsbehoefte van een tiende deel van de portefeuille is het renterisico van 1% gelijk aan € 47.000,-.

Voor 2019 wordt gerekend met een gemiddelde rentevoet van 3%. De kans dat geld tegen hogere tarieven aangetrokken moet worden, schatten we laag in.

9. Regio Twente

De Regio Twente heeft in 2014 de risico's geactualiseerd. Een van de conclusies uit de actualisatie was dat het weerstandsvermogen bij de Regio voldoende is om de risico's af te dekken. De deelnemende gemeenten hoeven daarom niet zelf weerstandsvermogen aan te houden voor de risico's bij de Regio Twente. Daarom is het risicoscenario op pm gezet.

10. Vastgoed

We gaan uit van een risico van huurderving van gemeentelijke accommodaties van 10%. We schatten dit risico als laag in.

11. Arbeidsongeschiktheidsrisico's gemeentebestuurders

Arbeidsongeschiktheid van gemeentebestuurders leidt tot extra loon- en wachtgeldbetalingen. Het maximale risico bedraagt ongeveer € 3,6 miljoen. Als risicoscenario gaan we uit van een derde van het maximale risico, € 1,2 miljoen. We schatten het risico gemiddeld in.

12. Infrastructurele projecten

Jaarlijks wordt geïnvesteerd in de infrastructuur. Als risicoscenario wordt 10% overschrijding bij een investering van gemiddeld € 4 miljoen verondersteld. We schatten dit risico laag in.

13. Stadsbank Oost Nederland

De 22 aangesloten gemeenten zijn aansprakelijk voor eventuele exploitatieverliezen. De stadsbank werkt met een balanstotaal van ongeveer € 21 miljoen. Er is een weerstandscapaciteit van circa € 1,4 miljoen. Sinds 2015 werkt de stadsbank met een nieuw risicomodel. In dit model wordt net als in onze gemeente met een weerstandsratio gewerkt. De stand van deze ratio eind 2017 is 1,27 en voldoet daarmee aan de eigen norm die ligt in de bandbreedte van 1 tot 1,4. Omdat de stadsbank een eigen adequaat risicobeheer voert zetten wij als deelnemende gemeente het risico voor de gemeente op pm.

14. Directe borgstellingen

Op 31 december 2017 is sprake van de volgende directe borgstellingen:

- Corporaties/(zorg)instellingen	€ 3,7 miljoen
- Twence	<u>€ 0,3 miljoen</u>
Totaal	€ 4,0 miljoen

Als risicoscenario wordt 5% wanbetaling gehanteerd. Gelet op de financiële positie van de betrokken instellingen schatten we de kans daarop laag in.

15. Indirecte borgstellingen

Aan indirecte borgstellingen via het waarborgfonds Sociale woningbouw staat per 31 december 2016 een bedrag van € 65,4 miljoen uit bij corporaties. In 2016 is een aantal leningen afgelost. Het saldo van de gegarandeerde geldleningen is in vergelijking met de jaarrekening 2015 (stand 31 december) nauwelijks gewijzigd.

Wel is de samenstelling iets gewijzigd; het aantal directe garantstellingen is licht afgenomen, het aantal indirecte garantstellingen licht gestegen.

Het geborgd schuldrestant in relatie tot de WOZ-waarde van de onderpanden bedraagt eind 2016 14,0%. Deze borgstelling (Rijk 50%; gemeente 50%) wordt pas ingeroepen als het garantievermogen van het fonds daalt tot 0,25%. Ondanks perikelen in deze sector in andere gemeenten (Vestia, Rotterdam) schatten we, gelet op de betrokken corporaties, de kans laag in dat een beroep op deze achtervang wordt gedaan. Niettemin betekent 2,5% wanbetaling (50% van 5%) een potentiële claim van globaal

€ 1,7 miljoen.

Binnen de nationale hypotheekgarantie (NHG) staat de gemeente tot en met 2010 nog voor 50% als achtervang garant voor tekorten bij het NHG (andere 50% is voor het Rijk).

Het fondsvermogen is in 2017 en de eerste helft van 2018 gestegen tot € 1.175 miljoen. In 2017 is € 48,4 miljoen uitgekeerd aan verliesdeclaraties.

De kapitaalratio (garantievermogen/% van gegarandeerd vermogen) is gestegen van 0,50% eind 2016 naar 0,56% eind 2017.

De komende jaren zet het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) in op het verder verbeteren van de financiële gezondheid van het fonds. We gaan ervan uit dat de buffers voldoende zijn. Daarom is het risico voor gemeente op pm gezet.

16. Grondexploitatie

De risico's van de grondexploitatie worden jaarlijks gemonitord. De resultaten hiervan worden opgenomen in het risicologboek. Op dit moment zijn de risico's geïndiceerd op circa € 2,5 miljoen.

Risico's op eigendommen

Rampen

Met de gevolgen van het zich voordoen van rampen, zoals het ontsporen van een chloortrein of het overstromen van een kern is in de begroting geen rekening gehouden. Wel wordt op verschillende manieren geprobeerd te voorkomen dat een ramp zich voordoet. Denk hierbij aan het opstellen van een integraal veiligheidsplan en het aanpassen van het rioleringsstelsel.

Voor de kosten van een terroristische aanslag zijn alle Nederlandse polissen verzekerd tot een bedrag van € 1 miljard per jaar. Een risico is de opgenomen clause in de polis. Komt de schade door terrorisme in Nederland in een jaar boven dit bedrag uit en onze gemeente wordt getroffen door een aanslag, dan komt een evenredig deel van de schade niet voor vergoeding in aanmerking.

Verzekeringmarkt

Wij wijzen op de claimbewustheid van burgers en bedrijven bij schade. De gemeente is verzekerd tegen schade bij persoons- en zaakschade tot een bedrag van € 5 miljoen per gebeurtenis met een maximum van € 10 miljoen per verzekeringsjaar en bij vermogensschade € 2,5 miljoen per gebeurtenis tot een maximum van € 5 miljoen per verzekeringsjaar. Claims die de genoemde bedragen te boven gaan blijven over het meerdere voor risico van de gemeente.

Weerstandsvermogen

Tot het weerstandsvermogen wordt gerekend de algemene reserve en 50% van de bestemmingsreserves waarop nog geen verplichtingen rusten.

Financiële kengetallen

Vanuit het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten) wordt in deze paragraaf een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen opgenomen. Daarnaast wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie verwacht. Wij hebben hierna de kengetallen opgenomen. Voor de beoordeling wachten wij de ontwikkelingen af. Te denken valt in dit verband aan het vergelijken met soortgelijke gemeenten. In de regelgeving is bewust afgezien van normering: dit is een vrijheid van de gemeenteraad.

bedragen x 1.000

Netto schuldquote:	Jaarrekening 2017 31-12-2017	Begroting 2018 31-12-2018	Begroting 2019 31-12-2019
A. Vaste schulden	€ 43.443	€ 41.792	€ 53.474
B. Netto vlottende schulden	€ 5.189	€ 7.000	€ 7.000
C. Overlopende passiva	€ 670	€ 198	€ 192
D. Financiële activa (excl. leningen)	€ -	€ -	€ -
E. Uitzettingen	€ -	€ -	€ -
F. Liquide middelen	€ 1.898	€ -	€ -
G. Overlopende activa	€ 1.284	€ -	€ -
H. Totale baten, exclusief reserves	€ 85.933	€ 77.677	€ 83.509
Kengetal (A+B+C-D-F-G)/H x 100%	54%	63%	73%

bedragen x 1.000

Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen:	Jaarrekening 2017 31-12-2017	Begroting 2018 31-12-2018	Begroting 2019 31-12-2019
A. Vaste schulden	€ 43.443	€ 41.792	€ 53.474
B. Netto vlottende schulden	€ 5.189	€ 7.000	€ 7.000
C. Overlopende passiva	€ 670	€ 198	€ 192
D. Financiële activa (incl. leningen)	€ 8.157	€ 4.610	€ 4.610
E. Uitzettingen < 1 jaar	€ -	€ -	€ -
F. Liquide middelen	€ 1.898	€ -	€ -
G. Overlopende activa	€ 1.284	€ -	€ -
H. Totale baten, exclusief reserves	€ 85.933	€ 77.677	€ 83.509
Kengetal (A+B+C-D-F-G)/H x 100%	44%	57%	67%

bedragen x 1.000

Solvabiliteitsratio:	Jaarrekening 2017 31-12-2017	Begroting 2018 31-12-2018	Begroting 2019 31-12-2019
A. Eigen vermogen	€ 67.015	€ 45.784	€ 51.056
B. Balanstotaal	€ 131.374	€ 113.271	€ 125.211
Kengetal (A/B) x 100%	51%	40%	41%

bedragen x 1.000

Kengetal grondexploitatie:	Jaarrekening 2017 31-12-2017	Begroting 2018 31-12-2018	Begroting 2019 31-12-2019
A. Bouwgronden, niet in exploitatie	€ -	€ -	€ 60
B. Bouwgronden, in exploitatie	€ 16.381	€ 9.034	€ 12.031
C. Totale baten (excl. reserves)	€ 85.933	€ 77.677	€ 83.509
Kengetal (A+B)/C x 100%	19%	12%	14%

bedragen x 1.000

Structurele exploitatieruimte:	Jaarrekening 2017 31-12-2017	Begroting 2018 31-12-2018	Begroting 2019 31-12-2019
A. Totale structurele lasten		€ 78.880	€ 83.212
B. Totale structurele baten		€ 77.677	€ 83.509
C. Totale structurele toevoegingen aan reserves		€ 831	€ 1.071
D. Totale structurele onttrekkingen aan reserves		€ 3.217	€ 1.452
E. Totale baten		€ 80.894	€ 84.961
Kengetal ((B-A)+/(D-C))/E x 100%		1,5%	0,8%

bedragen x 1.000

Belastingcapaciteit, woonlasten meerpersoonshuishouden:	Jaarrekening 2017 31-12-2017	Begroting 2018 31-12-2018	Begroting 2019 31-12-2019
A. OZB-lasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (circa € 200.000)	€ 222	€ 224	€ 228
B. Rioolheffing (kleinverbruiker)	€ 194	€ 195	€ 199
C. Afvalstoffenheffing (meerpersoonshuishouden)	€ 185	€ 168	€ 178
D. Heffingskorting			
E. Totale woonlasten gemiddeld gezin	€ 601	€ 587	€ 605
F. Woonlasten landelijke gemiddelde voor een gezin (t -1)	€ 724	€ 724	€ 721
Kengetal (E/F) x 100%	83,0%	81,1%	83,9%